

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 17ης Νοεμβρίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον — Οδηγία 85/337/ΕΟΚ — Οδηγία 2011/92/ΕΕ — Πεδίο εφαρμογής — Έννοια της “ειδικής εθνικής νομοθετικής πράξεως” — Μη υποβολή σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων — Απρόσβλητη άδεια — Εκ των υστέρων θεραπεία, διά νομοθετικής ρυθμίσεως, της μη υποβολής σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων — Αρχή της συνεργασίας — Άρθρο 4 ΣΕΕ»

Στην υπόθεση C-348/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία) με απόφαση της 25ης Ιουνίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Ιουλίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

Stadt Wiener Neustadt

κατά

Niederösterreichische Landesregierung,

παρισταμένης της:

.A.S.A. Abfall Service AG,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, E. Regan, J.-C. Bonichot (εισηγητή), A. Arabadjiev και S. Rodin, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο Stadt Wiener Neustadt, εκπροσωπούμενος από τον E. Allinger, Rechtsanwalt,
- η.A.S.A. Abfall Service, εκπροσωπούμενη από τον H. Kraemmer, Rechtsanwalt,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την L. Pignataro-Nolin και τον C. Hermes,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ 1985, L 175, σ. 40), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/11/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Μαρτίου 1997 (ΕΕ 1997, L 73, σ. 5) (στο εξής: οδηγία 85/337), του άρθρου 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ 2012, L 26, σ. 1), καθώς και των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Stadt Wiener Neustadt (Δήμου της Wiener Neustadt, Αυστρία) και της Niederösterreichische Landesregierung (Κυβερνήσεως του ομόσπονδου κράτους της Κάτω Αυστρίας) όσον αφορά τη νομιμότητα της αποφάσεως με την οποία η τελευταία εκτίμησε ότι η εκ μέρους της A.S.A. Abfall Service εκμετάλλευση μονάδας επεξεργασίας εναλλακτικών καυσίμων έπρεπε να λογίζεται ως ασκούμενη βάσει αδείας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337, διάταξη της οποίας το περιεχόμενο επανελήφθη στο άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/92, προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία αφορά την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον των σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.»

- 4 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337, διάταξη της οποίας το περιεχόμενο επανελήφθη, κατ' ουσίαν, στο άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2011/92, ορίζει:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοείται ως:

[...]

άδεια:

απόφαση της ή των αρμόδιων αρχών που δίνει το δικαίωμα στον κύριο του έργου να πραγματοποιήσει το σχέδιο·

[...]».

- 5 Το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337, διάταξη της οποίας το περιεχόμενο επανελήφθη, κατ' ουσίαν, στο άρθρο 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 2011/92, ορίζει:

«Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στα σχέδια που εγκρίνονται καταλεπτώς με ειδική εθνική νομοθετική πράξη, καθότι οι στόχοι που επιδιώκονται με την παρούσα οδηγία, συμπεριλαμβανομένης και της επιδιωκόμενης παροχής πληροφοριών, επιτυγχάνονται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας.»

- 6 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε πριν χορηγηθεί η άδεια, τα έργα τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον λόγω, μεταξύ άλλων, της φύσεως, του μεγέθους ή της θέσεώς τους, να χρειάζονται άδεια και εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Αυτά τα έργα ορίζονται στο άρθρο 4.»

Το αυστριακό δίκαιο

- 7 Το άρθρο 3, παράγραφος 6, του Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz (UVP-G 2000) [νόμου του 2000 για την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (UVP-G 2000), BGBl. 697/1993], όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο για την κύρια δίκη χρόνο (στο εξής: UVP-G 2000), προβλέπει τα εξής:

«Προκειμένου για σχέδια τα οποία υπόκεινται σε εξέταση κατά τα οριζόμενα στις παραγράφους 1, 2 ή 4, απαγορεύεται η χορήγηση αδειών πριν από την ολοκλήρωση της εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων ή της κατά περίπτωση εξετάσεώς τους· τυχόν αναγγελίες που έλαβαν χώρα βάσει διοικητικών διατάξεων πριν από την ολοκλήρωση της εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων δεν παράγουν έννομα αποτελέσματα. Άδειες που χορηγήθηκαν κατά παράβαση της παρούσας διατάξεως δύνανται να ακυρωθούν από την κατά το άρθρο 39, παράγραφος 3, αρμόδια αρχή εντός προθεσμίας τριών ετών.»

- 8 Το άρθρο 46, παράγραφος 20, σημείο 4, του UVP-G 2000 ορίζει:

«Ως προς τη θέση σε ισχύ των διατάξεων που αναδιατυπώθηκαν ή προστέθηκαν με τον ομοσπονδιακό νόμο που δημοσιεύθηκε στην BGBl. I, 87/2009, καθώς και ως προς τη μετάβαση στο νέο νομικό καθεστώς, ισχύουν τα ακόλουθα:

[...]

4. Άδειες για έργα οι οποίες, κατά τον χρόνο θέσεως σε ισχύ του ομοσπονδιακού νόμου BGBl. I, 87/2009, δεν είναι πλέον δυνατό να ακυρωθούν βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 6, τεκμαίρεται ότι χορηγήθηκαν σύμφωνα με τον νόμο.»
- 9 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το κείμενο του άρθρου 46, παράγραφος 20, σημείο 4, του UVP-G 2000, όπως αυτό μνημονεύθηκε στη σκέψη 8 της παρούσας αποφάσεως, προέρχεται από τον Bundesgesetz, mit dem das Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000 geändert wird (UVP-G-Novelle 2009) [ομοσπονδιακό νόμο σχετικά με την τροποποίηση του νόμου του 2000 για την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (UVP-G-Novelle 2009), BGBl. I, 87/2009], ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 19 Αυγούστου 2009.

Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 10 Η.A.S.A. Abfall Service εκμεταλλεύεται, εντός των ορίων του Δήμου Wiener Neustadt, μονάδα επεξεργασίας εναλλακτικών καυσίμων, στις εγκαταστάσεις της οποίας τα πλαστικά, κυρίως, απόβλητα μετατρέπονται μέσω μιας πολυεπίπεδης διεργασίας κονιορτοποιήσεως σε βιομηχανικό εναλλακτικό καύσιμο, το οποίο προορίζεται κυρίως για τις τσιμεντοβιομηχανίες. Στη μονάδα αυτή πραγματοποιείται φυσική επεξεργασία μη επικίνδυνων αποβλήτων.
- 11 Κατά τα έτη 1986 και 1993, ο δήμαρχος της Wiener Neustadt χορήγησε άδειες εκμεταλλεύσεως για δυναμικότητα επεξεργασίας 9 990 τόνων ετησίως.

- 12 Με απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2002, ο κυβερνήτης του ομόσπονδου κράτους της Κάτω Αυστρίας χορήγησε άδειες για την αύξηση σε 34 000 τόνους ετησίως της μέγιστης δυναμικότητας επεξεργασίας, δυνάμει της νομοθεσίας για τη διαχείριση αποβλήτων. Η εν λόγω αύξηση της δυναμικότητας επεξεργασίας επρόκειτο να λάβει χώρα μέσω της επεκτάσεως της υφιστάμενης γραμμής επεξεργασίας καθώς και μέσω της κατασκευής δεύτερης γραμμής επεξεργασίας.
- 13 Οι άδειες αυτές χορηγήθηκαν χωρίς το σχέδιο της επεκτάσεως να έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά τα προβλεπόμενα από τον UVP-G 2000.
- 14 Με επιστολή της 30ής Απριλίου 2014, ο Umweltanwalt (διαμεσολαβητής για το περιβάλλον) του ομόσπονδου κράτους της Κάτω Αυστρίας ζήτησε από την κυβέρνηση του ίδιου ομόσπονδου κράτους να διαπιστώσει αν η μονάδα αυτή έπρεπε να υπόκειται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με τον UVP-G 2000.
- 15 Με απόφαση της 27ης Ιουνίου 2014, η κυβέρνηση του εν λόγω ομόσπονδου κράτους απάντησε αποφαστικά στην ερώτηση αυτή, εκτιμώντας ότι η μονάδα αυτή έπρεπε να θεωρείται ότι έχει λάβει άδεια δυνάμει του άρθρου 46, παράγραφος 20, σημείο 4, του UVP-G 2000.
- 16 Ο Δήμος Wiener Neustadt άσκησε ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht (ομοσπονδιακού διοικητικού δικαστηρίου, Αυστρία) προσφυγή ακυρώσεως της ως άνω αποφάσεως.
- 17 Με απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2014, το τελευταίο αυτό δικαστήριο απέρριψε την εν λόγω προσφυγή ως αβάσιμη.
- 18 Συγκεκριμένα, το Bundesverwaltungsgericht (ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο) εκτίμησε ότι δεν συνέτρεχε λόγος να εξετασθεί αν η επέκταση της δυναμικότητας επεξεργασίας, για την οποία χορηγήθηκε άδεια με την απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2002, έπρεπε προηγουμένως να υποβληθεί σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων δυνάμει του UVP-G 2000, εφόσον βάσει του άρθρου 46, παράγραφος 20, σημείο 4, του UVP-G 2000 ήταν δυνατό να θεωρηθεί ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εκμετάλλευση είχε λάβει συννόμως άδεια. Επιπλέον, σύμφωνα με το δικαστήριο αυτό, η εν λόγω διάταξη δεν αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης.
- 19 Ο Δήμος Wiener Neustadt άσκησε αναίρεση κατά της ως άνω δικαστικής αποφάσεως ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου, Αυστρία). Ο εν λόγω δήμος υποστηρίζει ότι το άρθρο 46, παράγραφος 20, σημείο 4, του UVP-G 2000 αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης. Ειδικότερα, φρονεί ότι οι προϋποθέσεις σύμφωνα με τις οποίες είναι δυνατή η εξαίρεση ενός σχεδίου έργου, δυνάμει διατάξεως της εθνικής νομοθεσίας, από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 85/337 ή από αυτό της οδηγίας 2011/92 δεν πληρούνται στην υπόθεση της κύριας δίκης.
- 20 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgerichtshof (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:
- «Απαγορεύουν οι διατάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 2011/92 ή/και το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337, εθνική ρύθμιση κατά την οποία τα έργα για τα οποία υφίστατο υποχρέωση υποβολής σε εκτίμηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον, όμως δεν διέθεταν άδεια βάσει του UVP-G 2000, αλλά μόνο βάσει κάποιου ειδικού νόμου [(π.χ. βάσει του Abfallwirtschaftsgesetz [νόμου περί διαχείρισεως αποβλήτων]), η άδεια δε αυτή δεν μπορούσε πλέον να ακυρωθεί μετά τις 19 Αυγούστου 2009 [...] λόγω παρελεύσεως της προβλεπόμενης από την εθνική νομοθεσία τριετούς προθεσμίας (άρθρο 3, παράγραφος 6, του UVP-G 2000), τεκμαίρεται ότι έχουν λάβει άδεια σύμφωνα με τον UVP-G 2000, ή συνάδει μια τέτοια ρύθμιση με τις κατοχυρωμένες από το δίκαιο της Ένωσης αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 21 Εκ προοιμίου, πρέπει να επισημανθεί ότι το σχέδιο αυξήσεως της δυναμικότητας επεξεργασίας της επίμαχης στην κύρια δίκη μονάδας, λαμβανομένης υπόψη της ημερομηνίας κατά την οποία αυτό έλαβε άδεια δυνάμει της νομοθεσίας περί διαχείρισεως αποβλήτων, ήτοι στις 10 Δεκεμβρίου 2002, διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης και, ως εκ τούτου, υπέκειτο ενδεχομένως σε εκτίμηση των επιπτώσεων του στο περιβάλλον. Αντιθέτως, τούτο δεν ισχύει όσον αφορά τις άδειες εκμεταλλεύσεως που χορηγήθηκαν κατά τα έτη 1986 και 1993, ήτοι πριν από την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας στην Ένωση.
- 22 Επίσης, επιβάλλεται η διευκρίνιση ότι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει αν ένα τέτοιο έργο έπρεπε να έχει υποβληθεί σε εκτίμηση των επιπτώσεων του στο περιβάλλον, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337, και, ενδεχομένως, αν, όπως υποστηρίζει ο φορέας εκμεταλλεύσεως, η τομεακή άδεια που χορηγήθηκε με την απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2002 δυνάμει της νομοθεσίας περί διαχείρισεως αποβλήτων, κατέστησε δυνατή την τήρηση, στην πράξη, των περιβαλλοντικών απαιτήσεων που προβλέπονται από την εν λόγω οδηγία.
- 23 Τέλος, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, λαμβανομένου υπόψη του χρόνου εκδόσεως των επίμαχων στην υπόθεση της κύριας δίκης αποφάσεων, δεν συντρέχει λόγος να γίνει αναφορά στην οδηγία 2011/92.
- 24 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι με το ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί, πρώτον, αν το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 έχει την έννοια ότι εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής νομοθετική διάταξη όπως το άρθρο 46, παράγραφος 20, σημείο 4, του UVP-G 2000, δυνάμει της οποίας σχέδιο που αποτέλεσε αντικείμενο αποφάσεως ληφθείσας κατά παράβαση της υποχρεώσεως διενέργειας εκτιμήσεως των επιπτώσεων του στο περιβάλλον, αποφάσεως ως προς την οποία έχει παρέλθει η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως, πρέπει να θεωρείται ότι έχει λάβει νομίμως άδεια.
- 25 Γενικότερα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί επίσης να διευκρινιστεί, δεύτερον, αν μια τέτοια νομοθετική διάταξη μπορεί να δικαιολογηθεί, από απόψεως του δικαίου της Ένωσης, βάσει των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.
- 26 Όσον αφορά την πρώτη πτυχή του προδικαστικού ερωτήματος, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 εξαρτά από δύο προϋποθέσεις την εξαίρεση ενός σχεδίου από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής. Πρώτον, το σχέδιο πρέπει να εγκρίνεται καταλεπτώς με ειδική νομοθετική πράξη. Δεύτερον, οι σκοποί της οδηγίας, συμπεριλαμβανομένου αυτού της παροχής πληροφοριών, πρέπει να επιτυγχάνονται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας (αποφάσεις της 16ης Σεπτεμβρίου 1999, WWF κ.λπ., C-435/97, EU:C:1999:418, σκέψη 57, καθώς και της 18ης Οκτωβρίου 2011, Boxus κ.λπ., C-128/09 έως C-131/09, C-134/09 και C-135/09, EU:C:2011:667, σκέψη 37).
- 27 Η πρώτη προϋπόθεση συνεπάγεται ότι η νομοθετική πράξη πρέπει να παρουσιάζει τα ίδια χαρακτηριστικά με αυτά που προσιδιάζουν σε μια άδεια κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337. Η εν λόγω νομοθετική πράξη πρέπει, μεταξύ άλλων, να δίνει το δικαίωμα στον κύριο του έργου να πραγματοποιήσει το σχέδιο και πρέπει να περιέχει, όπως μια άδεια, όλα τα στοιχεία του σχεδίου που κρίνονται λυσιτελή για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, αφού προηγουμένως τα στοιχεία αυτά ληφθούν υπόψη από τον νομοθέτη (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 16ης Σεπτεμβρίου 1999, WWF κ.λπ., C-435/97, EU:C:1999:418, σκέψεις 58 και 59, καθώς και της 18ης Οκτωβρίου 2011, Boxus κ.λπ., C-128/09 έως C-131/09, C-134/09 και C-135/09, EU:C:2011:667, σκέψεις 38 και 39). Επομένως, η νομοθετική πράξη πρέπει να πιστοποιεί ότι οι σκοποί της οδηγίας 85/337 επιτεύχθηκαν όσον αφορά το οικείο σχέδιο (απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2011, Boxus κ.λπ., C-128/09 έως C-131/09, C-134/09 και C-135/09, EU:C:2011:667, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 28 Τούτο δεν ισχύει όταν η πράξη δεν περιέχει τα αναγκαία στοιχεία για την εκτίμηση των επιπτώσεων που έχει στο περιβάλλον η χορήγηση άδειας για το σχέδιο αυτό (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 16ης Σεπτεμβρίου 1999, WWF κ.λπ., C-435/97, EU:C:1999:418, σκέψη 62, και της 18ης Οκτωβρίου 2011, Boxus κ.λπ., C-128/09 έως C-131/09, C-134/09 και C-135/09, EU:C:2011:667, σκέψη 40).
- 29 Η δεύτερη προϋπόθεση συνεπάγεται ότι οι σκοποί της οδηγίας 85/337 πρέπει να επιτυγχάνονται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας. Συγκεκριμένα, από το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας συνάγεται ότι ο κύριος σκοπός της είναι να εξασφαλίσει ότι «πριν από τη χορήγηση της σχετικής άδειας» εκτιμώνται οι επιπτώσεις των σχεδίων που ενδέχεται να θίξουν σημαντικά το περιβάλλον, ιδίως λόγω της φύσεως, του μεγέθους ή του τόπου πραγματοποιήσεώς τους (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2011, Boxus κ.λπ., C-128/09 έως C-131/09, C-134/09 και C-135/09, EU:C:2011:667, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 30 Εξ αυτών προκύπτει ότι ο νομοθέτης πρέπει να διαθέτει, κατά τον χρόνο εγκρίσεως του σχεδίου, επαρκή πληροφοριακά στοιχεία. Συναφώς, οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχει ο κύριος του έργου περιλαμβάνουν τουλάχιστον περιγραφή του σχεδίου, περιέχουσα στοιχεία σχετικά με τον τόπο πραγματοποιήσεώς του, τη σύλληψή του και το μέγεθός του, περιγραφή των μέτρων που μελετώνται προκειμένου να αποφευχθούν και να μειωθούν και, αν είναι δυνατό, να αντιμετωπισθούν οι σημαντικότερες επιπτώσεις, καθώς και τα απαραίτητα στοιχεία για την εξακρίβωση και την εκτίμηση των σημαντικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχει το σχέδιο στο περιβάλλον (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2011, Boxus κ.λπ., C-128/09 έως C-131/09, C-134/09 και C-135/09, EU:C:2011:667, σκέψη 43).
- 31 Καίτοι απόκειται στο εθνικό δικαστήριο να κρίνει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το περιεχόμενο της εκδοθείσας νομοθετικής πράξεως όσο και το σύνολο της νομοθετικής διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοσή της καθώς και, μεταξύ άλλων, τις προπαρασκευαστικές πράξεις και τις κοινοβουλευτικές συζητήσεις (απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2011, Boxus κ.λπ., C-128/09 έως C-131/09, C-134/09 και C-135/09, EU:C:2011:667, σκέψη 47), εντούτοις, καθίσταται εμφανές ότι νομοθετική διάταξη όπως το άρθρο 46, παράγραφος 20, σημείο 4, του UVP-G 2000 δεν τηρεί τις απαιτήσεις αυτές.
- 32 Πράγματι, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι η διάταξη αυτή δεν παρουσιάζει, ως προς τα σχέδια στα οποία αναφέρεται, τα ίδια χαρακτηριστικά με εκείνα που προσιδιάζουν σε μια άδεια κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337.
- 33 Περαιτέρω, δεν προκύπτει ότι οι σκοποί της εν λόγω οδηγίας μπορούν να επιτυγχάνονται μέσω του άρθρου 46, παράγραφος 20, σημείο 4, του UVP-G 2000, εφόσον ο εθνικός νομοθέτης δεν διέθετε, όταν θέσπισε την εν λόγω διάταξη, πληροφοριακά στοιχεία ως προς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των σχεδίων που αυτή ενδέχεται να αφορά και εφόσον, εν πάση περιπτώσει, η διάταξη αυτή προορίζεται να εφαρμοσθεί επί σχεδίων τα οποία έχουν ήδη υλοποιηθεί.
- 34 Κατά συνέπεια, νομοθετική διάταξη όπως το άρθρο 46, παράγραφος 20, σημείο 4, του UVP-G 2000 δεν φαίνεται να ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις τις οποίες θέτει το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337, οπότε δεν ήταν δυνατό να έχει ως αποτέλεσμα την εξαίρεση των πράξεων τις οποίες αφορά από το πεδίο εφαρμογής της τελευταίας αυτής οδηγίας. Ωστόσο, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν όντως τούτο ισχύει υπό το πρίσμα του συνόλου των χαρακτηριστικών του εθνικού δικαίου και του ακριβούς περιεχομένου της εθνικής νομοθετικής διατάξεως.
- 35 Όσον αφορά τη δεύτερη πτυχή του προδικαστικού ερωτήματος, η οποία αφορά τη δυνατότητα δικαιολογήσεως από απόψεως του δικαίου της Ένωσης, βάσει των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, μιας νομοθετικής διατάξεως όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, επιβάλλονται οι ακόλουθες διευκρινίσεις.

- 36 Δεν είναι αντίθετοι προς το δίκαιο της Ένωσης οι εθνικοί κανόνες που επιτρέπουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, τη νομιμοποίηση παράτυπων, κατά το δίκαιο της Ένωσης, δραστηριοτήτων ή πράξεων. Ωστόσο, μια τέτοια δυνατότητα εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι δεν παρέχει στους ενδιαφερομένους την ευκαιρία να παρακάμψουν τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης ή να αποφύγουν να τους εφαρμόσουν και ότι, επομένως, παρέχεται κατ' εξαίρεση (απόφαση της 3ης Ιουλίου 2008, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, C-215/06, EU:C:2008:380, σκέψη 57).
- 37 Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι μια νομοθετική διάταξη που αναγνωρίζει σε άδεια νομιμοποιήσεως, η οποία μπορεί να χορηγηθεί ακόμη και αν δεν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις, τα ίδια αποτελέσματα με αυτά μιας πολεοδομικής άδειας δεν τηρεί τις απαιτήσεις της οδηγίας 85/337. Πράγματι, τα σχέδια για τα οποία απαιτείται εκτίμηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον πρέπει, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, να εξετάζονται και, στη συνέχεια, να υπόκεινται, πριν από τη χορήγηση άδειας και επομένως, κατ' ανάγκην, προτού υλοποιηθούν, σε αίτηση χορηγήσεως άδειας και στην ως άνω εκτίμηση (απόφαση της 3ης Ιουλίου 2008, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, C-215/06, EU:C:2008:380, σκέψη 61).
- 38 Το ίδιο ισχύει όσον αφορά ένα νομοθετικό μέτρο, όπως το άρθρο 46, παράγραφος 20, σημείο 4, του UVP-G 2000, το οποίο φαίνεται να επιτρέπει, πράγμα που εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, χωρίς καν να επιβάλλει υποχρέωση μεταγενέστερης εκτιμήσεως και χωρίς να συντρέχουν ιδιαίτερες εξαιρετικές περιστάσεις, να λογίζεται ένα σχέδιο το οποίο θα έπρεπε να έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεών του, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337, ως υποβληθέν σε τέτοια εκτίμηση.
- 39 Είναι αληθές ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη διάταξη αφορά μόνον τις «άδειες για έργα οι οποίες δεν είναι πλέον δυνατό να ακυρωθούν» λόγω παρελεύσεως της τριετούς προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής που προβλέπεται από το άρθρο 3, παράγραφος 6, του UVP-G 2000.
- 40 Ωστόσο, απλώς και μόνον το γεγονός αυτό δεν μπορεί να μεταβάλει το προπαρατεθέν συμπέρασμα. Βεβαίως, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, ελλείψει σχετικής ρυθμίσεως του δικαίου της Ένωσης, απόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να ορίσει τα αρμόδια δικαστήρια και να θεσπίσει τους δικονομικούς κανόνες ασκήσεως των ενδίκων βοηθημάτων που προορίζονται να κατοχυρώσουν την προστασία των δικαιωμάτων τα οποία οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, εφόσον οι κανόνες αυτοί δεν είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που αφορούν παρόμοια ένδικα βοηθήματα που στηρίζονται στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και εφόσον δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχει η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας).
- 41 Το Δικαστήριο εκτιμά, επίσης, ότι ο καθορισμός ευλόγων προθεσμιών για την άσκηση ενδίκου βοηθήματος προς το συμφέρον της ασφάλειας δικαίου, που προστατεύει τόσο τον ενδιαφερόμενο ιδιώτη όσο και την οικεία διοικητική αρχή, είναι συμβατός με το δίκαιο της Ένωσης. Ειδικότερα, το Δικαστήριο κρίνει ότι οι προθεσμίες αυτές δεν δύναται να καταστήσουν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχει η έννομη τάξη της Ένωσης (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 15ης Απριλίου 2010, Barth, C-542/08, EU:C:2010:193, σκέψη 28, και της 16ης Ιανουαρίου 2014, Pohl, C-429/12, EU:C:2014:12, σκέψη 29).
- 42 Κατά συνέπεια, το δίκαιο της Ένωσης, το οποίο δεν προβλέπει κανόνες σχετικά με τις προθεσμίες για την άσκηση ενδίκου βοηθήματος κατά των αποφάσεων χορηγήσεως αδειών που ελήφθησαν κατά παράβαση της υποχρεώσεως διενέργειας εκ των προτέρων εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337, δεν αντιτίθεται, κατ' αρχήν, και υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως της αρχής της ισοδυναμίας, στον καθορισμό, εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους, τριετούς προθεσμίας για την άσκηση ενδίκου βοηθήματος, όπως είναι αυτή που προβλέπεται από το άρθρο 3, παράγραφος 6, του UVP-G 2000, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 46, παράγραφος 20, σημείο 4, του UVP-G 2000.

- 43 Ωστόσο, δεν θα ήταν συμβατή με την ως άνω οδηγία μια εθνική διάταξη από την οποία θα προέκυπτε, πράγμα που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, ότι οι άδειες για έργα οι οποίες δεν είναι πλέον δυνατό να αποτελέσουν αντικείμενο ευθείας ένδικης προσφυγής, λόγω παρελεύσεως της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής που προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία, θεωρούνται άνευ ετέρου ως νομίμως χορηγηθείσες από την άποψη της υποχρέωσης διενέργειας εκτιμήσεως των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον.
- 44 Όπως τόνισε, κατ' ουσίαν, η γενική εισαγγελέας στα σημεία 42 έως 44 των προτάσεών της, η οδηγία 85/337 αντιτίθεται ήδη, αυτή καθαυτή, σε μια διάταξη τέτοιας φύσεως, και τούτο διότι η έννομη συνέπεια μιας τέτοιας διατάξεως είναι να απαλλάσσονται οι αρμόδιες αρχές από την υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι ένα σχέδιο, κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, υλοποιήθηκε χωρίς οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του να έχουν αποτελέσει αντικείμενο εκτιμήσεως, καθώς και από την υποχρέωση να μεριμνούν ώστε να διενεργηθεί μια τέτοια εκτίμηση, όταν εργασίες ή επεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον που σχετίζονται με το σχέδιο αυτό χρήζουν μεταγενέστερης άδειας (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 17ης Μαρτίου 2011, Brussels Hoofdstedelijk Gewest κ.λπ., C-275/09, EU:C:2011:154, σκέψη 37).
- 45 Επιπλέον, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να αποκαταστήσουν κάθε ζημία προκληθείσα από την παράλειψη εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον (απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, σκέψη 66).
- 46 Προς τούτο, οι αρμόδιες εθνικές αρχές οφείλουν να λάβουν όλα τα γενικά ή ειδικά μέτρα προκειμένου να θεραπεύσουν μια τέτοια παράλειψη (απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, σκέψη 68).
- 47 Συναφώς, επιβάλλεται η διευκρίνιση ότι, μολονότι οι προϋποθέσεις ασκήσεως μιας τέτοιας αγωγής αποζημιώσεως, ιδίως δε αυτές που αφορούν το ζήτημα αν κάθε παράνομη ενέργεια πρέπει να θεωρηθεί ως τελεσθείσα υπαιτίως καθώς και αυτές που αφορούν τη στοιχειοθέτηση της αιτιώδους συνάφειας, εμπίπτουν, ελλείψει διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, στο εθνικό δίκαιο, και μολονότι μια τέτοια αγωγή μπορεί, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, να ασκείται μόνον εντός προκαθορισμένης προθεσμίας, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, γεγονός παραμένει ότι η αγωγή αυτή πρέπει να μπορεί, δυνάμει της αρχής της αποτελεσματικότητας, να ασκείται υπό εύλογες προϋποθέσεις.
- 48 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, αν εθνική διάταξη παρεμποδίζει, μετά την παρέλευση ορισμένης προθεσμίας, την άσκηση κάθε αγωγής αποζημιώσεως λόγω παραβάσεως της υποχρέωσης διενέργειας εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337, ακόμη και όταν δεν έχει παρέλθει η προθεσμία που το εθνικό δίκαιο τάσσει για την αγωγή αποζημιώσεως, η εν λόγω εθνική διάταξη θα ήταν, επίσης για τον λόγο αυτόν, ασύμβατη με το δίκαιο της Ένωσης.
- 49 Κατά συνέπεια, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337 έχει την έννοια ότι δεν εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής σχέδια επί των οποίων εφαρμόζεται νομοθετική διάταξη όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δυνάμει της οποίας ένα σχέδιο που αποτέλεσε αντικείμενο αποφάσεως ληφθείσας κατά παράβαση της υποχρέωσης διενέργειας εκτιμήσεως των επιπτώσεών του στο περιβάλλον, αποφάσεως ως προς την οποία έχει παρέλθει η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως, πρέπει να λογίζεται ότι έχει λάβει νομίμως άδεια. Μια τέτοια νομοθετική διάταξη αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης, κατά το μέρος που προβλέπει ότι τα σχέδια αυτά πρέπει να λογίζονται ως υποβληθέντα σε προηγούμενη εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/11/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Μαρτίου 1997, έχει την έννοια ότι δεν εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής σχέδια επί των οποίων εφαρμόζεται νομοθετική διάταξη όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δυνάμει της οποίας ένα σχέδιο που αποτέλεσε αντικείμενο αποφάσεως ληφθείσας κατά παράβαση της υποχρεώσεως διενέργειας εκτιμήσεως των επιπτώσεων του στο περιβάλλον, αποφάσεως ως προς την οποία έχει παρέλθει η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής ακυρώσεως, πρέπει να λογίζεται ότι έχει λάβει νομίμως άδεια. Μια τέτοια νομοθετική διάταξη αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης, κατά το μέρος που προβλέπει ότι τα σχέδια αυτά πρέπει να λογίζονται ως υποβληθέντα σε προηγούμενη εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

(υπογραφές)